

**ОЧАКВАНИЯ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ
И КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ НА СТУДЕНТИ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ
„СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ” ОТ БСУ**

гл. ас. д-р Зорница Ганева
Бургаски свободен университет

**EXPECTATIONS FOR PROFESSIONAL AND CAREER
DEVELOPMENT OF STUDENTS MAJORING
IN "SOCIAL WORK" AT BFU**

Ph.D. Zornica Ganeva
Burgas Free University

***Abstract:** Aim of the study was to investigate the attitudes and expectations for students, graduates, from "Social Work" of BSU. To investigate the self-assessment of their skills for graduates to start work after graduation.*

***Key words:** expectation, professional and career development, social work.*

*“... И най-важното – имайте смелостта да следвате сърцето и интуицията си!
Работата заема значителна част от живота ви и единственият начин да бъдете
наистина доволни е да правите нещо, което смятате за велико. А единственият
начин да вършите велики неща е да обичате това, което правите.
Ако все още не сте го намерили - продължавайте да търсите!
Не се отказвайте!”
Steve Jobs*

Специалност „Социални дейности” към Центъра по хуманитарни науки в Бургаския свободен университет е динамична и съвременна развиваща се специалност. Тя има гъвкав подход към бързо променящата се социална среда и кризисните условия, пред които се изправя. Завършващите специалисти – социални работници – са поставени пред не леката задача да се реализират на професионалното поле в сферата на социалната работа. Дали знанията и уменията, които са натрупани от обучението в Бургаския свободен университет, дават увереност и мотивация за успешна професионална реализация на студентите в съвременна България? Във връзка с това бе направено **анкетно проучване** в края на обучителния етап в университет и на прага на новия етап от развитието на младите хора – професионалната реализация.

Цел на изследването е да се проучат нагласите и очакванията за реализация на студентите, завършващи специалност „Социални дейности” от БСУ. Да се изследва самооценката на абсолвентите за уменията им за започване на работа след дипломирането им.

Задачите за реализиране на целта са:

1. Установяване на личностни и професионални умения, които студентите определят като свои силни страни при започване на работа.
2. Разкриване на очакванията на бъдещите дипломанти за професионална реализация – месторабота, заплащане, развитие.
3. Разкриване на желанията за кариерно развитие.

Обект на изследване са студенти, абсолвенти, от IV курс от специалност «Социални дейности», Център по хуманитарни науки, Бургаски свободен университет. **Изследвани са 60 студента** от 4 курс задочна форма на обучение.

По териториален признак участниците в изследването са 60% от град Бургас, а останалата част – най-вече от Бургаска област и Старозагорска област, Видин, Пловдив, София. От изследваните лица 77% са жени и 23% са мъже.

Възрастовото разпределение е следното: 53% са на възраст 22-23 год. (съответстваща на завършващите Бакалавър след средно образование), 15% са между 24-28 год., 17% са между 30-35 год. и не малък е процентът (15%) на възраст 36-41 год. Тук прави впечатление, че в задочното обучение голяма част от студентите са зрели хора, решили да се развият и доусъвършенстват в социалната работа.

Анализ на резултатите

Въпрос №1 *„На интервю сте за работа, посочете 3 свои силни личностни страни“*

Фигура 1

Както се вижда от фиг.1, по-голяма част от студентите изтъкват като свои силни страни *общуването и отговорността*. Комуникативността е от първите умения в списъка на работодателите за необходими умения на кандидатите за работа. В списъка им с ценени личностни качества влизат *отговорност, упоритост, позитивно отношение, честност, адаптивност, мотивация, ангажираност*. Това показва, че нашите студентите имат добър шанс при представяне за работа.

Въпрос №2 е „*На интервю сте за работа, посочете 3 свои професионални умения*”

Фигура 2

Отговорите на този въпрос също разкриват добра перспектива пред анкетираните. Уменията, които се търсят в бизнес средите са *работа в екип* – умение, в което студентите се оценят като можещи, *комуникативни умения* – умения за слушане и ефективни разговори – посочени и от участниците. *Компютърната грамотност* също дава предимства при започване на работа – тука процентът не е висок при заявите я като силна страна. И при двата предходни въпроса около 10% смятат, че са *изпълнители*.

Прави впечатление, че уменията и качествата, които анкетираните са посочили са важни при наемането на работа и са общовалидни, но студентите не посочват специфични за социалната работа умения.

Следващият въпрос „*Какво заплащане очаквате да получите?*” е редовна част от интервюта за работа. На базата на утвърдени методики и проучвания е доказано, че отговора, свързан с възнаграждението, дава представа за обективните качества на кандидата, доколко има реална преценка за своите възможности.

Фигура 3

От фиг. 3 се вижда, че по-реалистична представа за заплащането в социалната сфера имат около 20% (350-500 лв. и 600-750 лв.). Тук не е уточнена позицията, но въпреки това сумите на някои от анкетираните са по-скоро свързани с непотвърдени очаквания в неправителствения сектор и работата по проекти (1 500-2 400 лв.). Под „друго“ студентите са отбелязали „добро, заслужено, нормално, удовлетворяващо, максимално“.

Въпрос №4 дава представа за *предпочитанията към стабилност* в професионалната (а и финансова) сфера – „*Каква работа предпочитате?*“. Желанието за *постоянна работа* е при 81.60% от абсолвентите. По-смели и творчески настроени към *работа на свободна практика* са 20% и *работа по проекти* 15% .

Отговорите на въпрос № 5 „Кое е най-голямото Ви постижение досега?“ (фиг. 4) показват отношението на младите хора към постигнатото от тях до този момент.

Фигура 4

Интересно е, че 31.60 % от тях *не са отговорили*. Моята практика в семинарните упражнения също потвърждава, че студентите срещат трудност да посочат свои успехи. *Обучението в университета* е постижение за 20% и това изпъква като най-успешна инициатива. *Работата или друго постижение* са оценени от 13.30%. *Семејството и професията* са голям успех за 10%.

В кариерна перспектива картината изглежда оптимистична за бъдещите специалисти (фиг. 5). На въпрос №6 „*Къде се виждате в кариерата след 5 години?*“ над 60% от тях са се проектирали успешно: в социалната сфера и социални институции (23.30%), виждат нови възможности и работа (13.30%) и със собствен бизнес и управляващи социален център (21.60%).

Фигура 5

В положителен аспект за университета могат да се разгледат отговорите на въпрос №7 „Ще Ви помогне ли това, че ще сте с висше образование при намирането на работа?“. Почти всички абсолвентите (95%) са на мнение, че това е техен положителен избор и ще допринесе за по-лесното професионално реализиране.

Следващите два въпроса са свързани с очакванията и желанията за място в йерархията на работното място, както и с преценка за реалните възможности – знания и умения – за работа.

Въпрос №8 на фиг.6 „*Като какъв очаквате да се реализирате професионално след завършване на Университета?*“ показва, че най-голям е процентът на очакващите да се реализират като *сътрудници, част от определен екип* – 45%. Следващата възможност виждат като *служител, изпълнител* – 25% от анкетираните. Добра кариерна перспектива виждат пред себе си почти 1/3 от студентите – на *мениджърска позиция* очакват да бъдат 18%, а *със собствен бизнес* – 15%.

Фигура 6

Очакванията и желанията на анкетиранияте студенти се различават съществено. Това се разбира от въпрос №9 „**Като какъв искате да се реализирате професионално?**” (фиг.7). Желаетите да са само *служител, изпълнител* е минимален (6.70%). Намален е и броят на студентите искащи да се реализират като *сътрудници, част от екип* (30%). Двойно повече от предходния въпрос са с афинитет към *управленските, мениджърски позиции* (36.60%). Голяма част от бъдещите професионалисти искат да постигнат успех в *собствен бизнес* (45%).

Фигура 7

Най-обнадеждаващ може би е резултатът получен при въпрос №10 „**Къде искате да се реализирате професионално?**”. Младите специалисти в областта на социалната работа заявяват *желание за развитие в България* – 90 % от тях.

Обобщение и изводи

Анкетното проучване дава възможност за извеждане на положителни изводи за обучението на студентите в Бакалавърската програма по „Социални дейности” в БСУ. *Изследването насочва вниманието и към акценти, които да се подобрят с цел по-гъвкав отговор на съвременните изисквания на социалната и професионална среда.*

Студентите, бъдещи социални работници, са уверени в личностните си качества като общителност, отговорност, амбициозност; те са усмихнати, позитивни, работливи, изпълнителни и упорити. Необходимо е да се работи повече към себпознание и откриване на повече личностни качества и умения.

Бъдещите специалисти посочват като свои професионални умения повече от уменията, които се търсят от работодателите в бизнеса – умения за работа в екип, комуникативни умения, компютърни умения, шофьорски умения и др. *Необходимо е да се обърне внимание на това, че не са посочили специфичните за социалната работа умения като свои силни професионални умения.* От направено изследване [1] за уменията, които са важни за работата на социалния работник и консултант анкетиранияте работодатели в социалната сфера посочват:

- Прилагане на знанията на практика; Откриване на проблеми и възможности в работата; Генериране на нови идеи и решения на проблеми; Работа в екип; Правене на заключения и изводи; Правене на доклади; Да мисли логично; Да работи при бюджетни ограничения и план; Работа под напрежение и стрес.

В списъка с най-желаните умения за младите кандидати са и гъвкавост и адаптивност, лидерските умения, поддържането на добри междуличностни взаимоотношения, толерантността и креативността. Това са умения, заложи в обучението, но може би студентите още не са ги изпробвали в практическото поле и нямат увереността да ги заявят.

Анкетираниите имат по-скоро реалистични представа за заплащането в социалната сфера в България. Търсят стабилност в работата, което е изразено в желанието има за постоянна работа. Обучението в университета е насочено и към развиването на умения за работа по проекти и творчески подходи в неправителствения сектор, но студентите още нямат достатъчно вяра във възможността за свободна и високо платена реализация. *Наша задача е да ги мотивираме да бъдат по-смели, да бъдат отворени за новото, да търсят промяната, да предизвикват статуквото. Да ги стимулираме да оценят и малкия успех в своето ежедневие, за да израстват с усещането за успешни млади хора, които имат потенциал за по-големи успехи.* Анкетата разкри, че в близко бъдеще абсолвентите се виждат да работят в социалната сфера и институции, което е добър показател за тяхната ангажираност и интерес към специалността „Социални дейности”.

Желанието на студентите за професионална реализация като мениджъри и управляващи собствени организации ни подсказва, че *можем да актуализираме и разнообразим с обучителни и квалификационни курсове програмите. Допълнителните обучения да са насочени към развиване на организационни, управленски и лидерски умения.*

Литература:

1. Ганева, Ганева, „Социална работа, обучение, практика в търсене на социално единство”, Сборник от конференция на БСУ, 2009.
2. Jobs.bg, Наръчник „Национални дни на кариерата”, 2012.